

REVISTA DE FILOSOFIE

3-4/2009

RAȚIONALITATEA ÎN ȘTIINȚE ȘI ÎN ARTE: SIMȚUL COMUN ȘI EURISTICA

AMBROSIO VELASCO GÓMEZ

(Facultad de Filosofía y Letras, Universidad Nacional Autónoma de México)

Rezumat. Această investigație interpretează un concept de raționalitate comun tuturor științelor, artelor și științelor umaniste, punând accentul pe explorarea în profunzime a complementarității dintre euristica inovatoare și de bunul simț: în timp ce cu o Polanyi insistă pe pasiunea euristică văzută ca o forță interioară, inerentă omului de știință, și responsabil pentru înclinațiile științifice de a investiga în oricare dintre cadrele conceptuale moștenite, Gadamer pune accentul pe puterea pe care aceste cadre conceptuale o exercită asupra individului din cauza unui "sensus communis", care deopotrivă limitează și fundamentează argumentele, credințele și principiile care ar putea fi rațional acceptabile. Apoi, odată cu *bon sense* de la Bergson, se reușește evitarea atât a dogmatismului, cât și a utopismului. Constatând această complementaritate, cercetătorul își dă seama că, începând cu simpla pasiune euristică a lui Polanyi diferența dintre o nouă ipoteză înalt creativă pentru promovarea progresului științific și una iconoclastă, care în mod exclusiv distruge tradiția, devine dificil de stabilit.

REPERE FUNDAMENTALE ALE ETICII LUI W. WUNDT

CONSTANTIN STROE

Rezumat. Studiul îl prezintă pe Wilhelm Wundt, creatorul psihologiei experimentale, care, într-o anumită măsură, ghidat și fascinat de sociologul român Dimitrie Gusti. Etica practică a lui Wundt este în special de interes pentru această abordare. Cercetarea încearcă să descrie domeniul de aplicare și obiectivele lucrărilor lui Wilhelm Wundt, în timp ce insistă pe anumite noțiuni specifice, cu dimensiuni filosofice, cum ar fi libertatea de voință, conștiința morală etc.

**ÎNTEMEIEREA ETICII COMUNICĂRII:
FRANCISC JAQUES ÎN ȘI FAȚĂ DE K. OTTO-APEL ȘI J.
HABERMAS
TEODOR VIDAM**

Rezumat. Studiul "The foundation of communication ethics: Francisc Jaques in and face to K. Otto-Apel and J. Habermas" prezintă una dintre problemele controversate ale secolului XX, și anume: locul și rolul procesului de comunicare în viața socială și în evoluția spiritualității europene. Noi credem că, după concepția etică a lui Aristotel și Kant, comunicarea etică este cea mai mare realizare a secolului XX. Acest studiu prezintă liniamentele calitative ale argumentării la K. Otto-Apel și J. Habermas. În același timp, acesta prezintă o diminuare a orientării teoretice abordate. În ceea ce privește problema comunicării etice F. Jaques aduce o contribuție majoră. El descoperă spațiul logic al conversației, dezvăluie inteligibilitatea, ca o condiție a procesului de comunicare de semnificare. El distinge între caracterul comunicativ și comunicabilitate. Paradigma comunicabilității este contribuția reală a lui F. Jaques în domeniul comunicării etice.

**REPERUL JUNG SAU ÎNCERCAREA DE A EXPRIMA
INEXPRIMABILUL**

CORINA MATEI

Rezumat. În această lucrare intenția autoarei este de a sublinia problemele filosofice corelate cu lucrările lui Carl Gustav Jung, aparent limitate la alte domenii mai mult sau mai puțin științifice, cum ar fi psihologia sau psihanaliza. Această încadrare a principalelor concepte ale lui Jung și ale metodei sale au scopul de a arăta contribuțiile sale originale la interpretările filosofice și antropologice ale naturii umane, și, de asemenea, descriu metoda sa în calitate de metodă interpretativă.

KANT ȘI „TREZIREA” DIN SOMNUL DOGMATIC

MARIUS AUGUSTIN DRĂGHICI

Rezumat. Studiul abordează importanța relației dintre filosofia lui Kant și cea a lui Hume, legată de critica inducției și scepticismul filosofului britanic cu o atenție deosebită pentru imposibilitatea de a trimite teoretic direct (*a priori*) la lume și la idealul clasic al epistemologiei: justificarea rațională a primelor enunțuri ca fiind adevărate, certitudinea, adevărul ca obiectiv programatic etc. Răspunde Kant cu adevărat la *această* problemă?

RAPORTURILE VOINȚEI DE PUTERE

ȘTEFAN BOLEA

Rezumat. Voința de putere, unul dintre conceptele cele mai vagi și de neînțeles a lui Nietzsche, având implicații politice, antropologice, psihologice și biologice, a fost menit să înlocuiască conceptul lui Schopenhauer de voință și instinctul de supraviețuire darwinistă. Analizele de la Martin Heidegger, Eugen Fink, Michel Haar, Walter Kaufmann, și de asemenea, evoluțiile recente de la Hope K. Fitz au fost utilizate pentru a discuta despre amploarea conceptului nietzschean și potențialul său metafizic. Ipoteza contradicției din structura a voinței de putere (între comandă și libertate) este descrisă prin compararea a două fragmente din *Dincolo de bine și de rău* și *Zarathustra*. Cea mai mare parte a acestei lucrări explorează relația dintre voința de putere și durere (explorând conexiunile dintre Schopenhauer și Nietzsche, pornind de la un fragment din *Voința de Putere*), precum și între voința de putere și timp (luând în considerare ideile călăuzitoare de la Gianni Vattimo, Günter Abel și Michael Gelven și analizând un text special din lucrarea *Zarathustra* a lui Nietzsche).

ÎNTELES SI FOLOSIRE LA WITTGENSTEIN

ADRIAN NIȚĂ

Rezumat. Autorul analizează schimbarea perspectivei filosofice la Wittgenstein în timpul unei așa-numite ”perioadă Cambridge”. Concepțiile filosofice greșite apar din atitudinea noastră în fața limbii ce susține o diferențiere dramatică. Această reînnoire de perspectivă are loc dintr-o imagine a limbajului bazată pe condițiile adevărului spre o imagine a limbajului fondată pe condițiile de asertabilitate. Prin urmare, pragmatismul, jocurile de limbaj și utilizarea de zi cu zi a limbii au devenit elemente central în acest studiu.

CONȘTIINȚA CA NEANT SAU FIINȚA-PENTRU-SINE A OMULUI ÎN FILOSOFIA LUI SARTRE ADRIANA NEACȘU

Rezumat. Pentru Sartre, omul are neantul ca principal determinare și din acest motiv el poate fi definit ca fiind cine este ceea ce nu este și cine nu este ceea ce este. Responsabilă

pentru această situație este conștiința, care este nucleul ființei umane. Prin urmare, conștiința este ceea ce nu este și nu este ceea ce este. Într-adevăr, conștiința nu acceptă identitatea cu sine, ea nu este niciodată "sine", ci numai "pentru-sine". Pentru-sine, ea este ființa care nu poate coincide cu ea însăși. Prin urmare, pentru-sine, ea este ființa care este propriul neant. În ceea ce pentru-sine, omul este o ființă profund contingentă, fără necesitate, și din acest motiv el se simte "un excedent" în raport cu lumea. Dar sentimentul se face el însuși depășit continuu, creând și re-creând, spre libertatea completă.

RAPORTUL DINTRE FILOSOFIE, ISTORIE ȘI CELELALTE FORME ALE EXPERIENȚEI ÎN SCRIERILE DE TINEREȚE ALE LUI COLLINGWOOD

SERGIU BĂLAN

Rezumat. Pentru Collingwood, istoria nu poate exista fără filosofie. Istoria are nevoie de presupuzițiile de natură epistemologică, în ceea ce privește însăși natura și valoarea dovezilor examinate. Apoi, atunci când istoria descrie acțiunile de personaje istorice ar trebui să se refere la presupuzițiile decisiv etice și, din moment ce istoria discerne evenimentele posibile împotriva celor imposibile, se referă cu necesitate la o serie de idei metafizice. Studiul analizează și valorifică această contribuție filosofică a lui R.G. Collingwood.

CONCEPTUL DE INTENȚIONALITATE ÎN FENOMENOLOGIE

CONSTANTIN NICOLAESCU

Rezumat. Numele lui Edmund Husserl (1859-1938) este legat de conceptele de intenționalitate și fenomenologie. Interesul pentru fenomenologia lui Husserl este substanțială în domeniul de filosofie germană, dar și în cadrul filosofiei românești, prezentă în scrierile lui Camil Petrescu, Nicolae Bagdasar, Ion Brucăr și, mai recent, la cercetători precum Mihai Sora, Alexandru Boboc, Andrei Marga, Aurelian Crăiuiu.

IDEEA DE ARHEOLOGIE ÎN FILOSOFIA MODERNĂ ANA BAZAC

Rezumat. Lucrarea începe prin a descrie semnificațiile arheologiei în știința istoriei, cum le-a conceput un mare istoric român, Vasile Pârvan. A doua parte prezintă modul în care

aceste semnificații s-au dezvoltat în filosofie, de la anamneza veche la Freud, Marx, și fenomenologie. A treia parte se concentrează pe metoda arheologică așa cum a fost folosită de către Michel Foucault și Fredric Jameson. Foucault a creat arheologie a cunoașterii, unde a analizat tipurile de discursuri ca practici, și anume structurile formate de noțiuni și relațiile lor, și având ele însele o logică a relaționării. Fredric Jameson este sensibil la o arheologie a viitorului, cum ar fi cercetarea utopiilor, a textelor și cifrelor care sunt importante nu doar ca reprezentări alternative, ci mai degrabă ca o evidențiere a limitelor imaginației depre viitor. În unele țări, utilizarea metodei arheologice a celor doi gânditori indică o filosofie critică care nu doar plonjează în trecut, dar este și o deschidere spre viitor.

REFUZUL VOCABULARULUI FINAL: METAFORA EMBLEMATICA A CALEIDOSCOPULUI FILOSOFIC SI POLITIC AL IDEILOR RORTIENE

HENRIETA ANISOARA ȘERBAN

Rezumat. În cadrul conceptual complex al constelației de idei pragmatice, antirepresentationaliste și post-liberale filosofice și politice, refuzul vocabularului final și portretul personajului ironist sunt cele mai interesante. Concentrarea asupra amenințării universale a durerii și umilinței, ca și asupra refuzului cruzimii ca trăsătură definitorie a liberalismului oferă aspectul principal original și radical politic al abordării rortiene. Universalismul nu este exclusiv refuzat sau deconstruit, ci este redescris, de asemenea, ca un catalizator pentru democrația contemporană.

METAFIZICA PLOTINIANĂ ȘI METAFIZICA INDIANĂ – LIBERTATE ȘI CUNOAȘTERE PRIN PUTEREA NATURALĂ A SUFLETULUI

ALEXANDRA PÂRVAN

Rezumat. Acest studiu arată că unele dintre conceptele principale ale metafizicii și metafizica Plotiniană clasică indiană converg, și poate foarte bine să fie spus că nucleul dur de gândire lui Plotin este construit pe surse indiene, și nu grecești. Asemănări izbitoare între conceptul Plotinian a materiei, precum și noțiunea indiană de maya sunt luate în considerare, împreună cu natura iluzorie a realității fenomenale, timpul, răul și suferința,

împreună cu strădania de a abandona corpul, simțurile și condiționarea funcțiilor psihologice. Natura divină a sufletului omenesc, perechile metafizice suflet individual - suflet universal (sau *ātman -Brahman*) și unirea lor mistică în Unul, identitatea și unitatea fundamentală a tuturor sufletelor și importanța renunțării la individualitate sunt, de asemenea, discutate. În cele din urmă, considerăm semnificația ignoranței și calitatea mântuitoare a cunoașterii la care se ajunge în final și la ultima sa formă ca o stare de nondualitate, și este experimentată ca o modalitate de a atinge libertatea, de a birui răul și suferința și natura iluzorie a existenței fizice. Așa cum va deveni evident, toate aceste idei sunt în aceeași măsură atât definirea gândirea indiană și filosofia Plotiniană.

AFEREZĂ ȘI APOFAZĂ: MEISTER ECKHART ȘI BUDISMUL CHAN

OANA VASILESCU

Rezumat. Autorul investighează întemeierea unor asemănări izbitoare între două puncte de vedere aparent diferite cu privire la cel mai bun mod de a deveni sineși metoda devenirii de sine și de a descoperi Dumnezeu interior. Studiul încearcă să demonstreze că atât Meister Eckhart și budismul Chan își fundamentează filozofia lor pe conceptul de afereza.

TRANSCENDENȚĂ ȘI CAUZALITATE. PROCLUS DESPRE PRINCIPIUL DE DINCOLO DE FIINȚĂ

MARILENA VLAD

Rezumat. Una dintre dificultățile majore pe care tradiția neoplatonică trebuie să facă față se referă la relația dintre transcendență și cauzalitatea primul principiu. Ca transcendent, Unul - sau Binele absolut - trebuie să fie deasupra ființei inteligibile, complet diferit de natura sa. Deoarece e prima cauză a întregii realități, Unul este conceput încă într-o anumită legătură cu intelectul, prin urmare, nu complet de mai sus de aceasta. În acest articol, voi discuta fundamentul filosofic al problemei încercarea lui Proclus de a pune aceste două aspecte în acord și de a rezolva contradicția aparentă între ele. Eu voi demonstra modul în care, în opinia Proclus, cauzalitatea este de fapt o condiție pentru transcendență, și vice-versa.